

عوامل موثر جرم زا در ارتکاب جرم قاچاق کالا

(تاریخ دریافت ۱۳۹۶/۰۹/۲۲ ، تاریخ تصویب ۱۳۹۶/۱۲/۱۰)

دکتر علی رزمان

مدرس دانشگاه

چکیده

پدیده قاچاق کالا یا تجارت زیرزمینی به نقل و انتقال کالا بدون پرداخت حقوق و عوارض گمرگی و سود بازرگانی در مورد واردات و برگشت ارز صادراتی یا خرید کالا و ورود آن با ارز صادراتی از راه مجاز و خرید کالای قاچاق از محل ارز صادراتی به داخل کشور در مورد صادرات گفته می شود و سیاست های اقتصادی و بازرگانی که دولت برای احیاء موقعیت اقتصادی کشورشان اعمال می نمایند را بی اثر یا کم اثر می نماید (و یکی از مسایلی است که کشورهای در حال توسعه با آن مواجه هستند و مشکلات اقتصادی آنها را بیشتر می کنند. آثار زیانبار قاچاق بر اقتصاد کشور و ضرورت مقابله جدی با این پدیده شوم بر همگان روشن است. برای مقابله جدی با قاچاق کالا بررسی راه های ورودی و خروجی و نیز نوع کالاهایی که به طور قاچاق وارد بازار داخلی می وشدند یا از مرزهای کشور خارج می گردند و زمینه های اجتماعی و فرهنگی و بین المللی ضرورت دارد تا بتوان در ارزیابی نوع کالاهای وارداتی و مقایسه آن با تولید داخلی و راه های مبارزه با قاچاق و نتایج روشنی دست یافت. کلمه قاچاق را معمولاً درباره اسلحه و مهسات و خصوصاً مواد مخدر به کار برده اند و مبارزه با آن را حتمی و قطعی می دانند اما اینکه این قاچاق در مورد کالای وارداتی و مقایسه آن با تولید داخلی و راه های مبارزه با قاچاق به نتایج روشنی دست یافت.

۱۹۷

بخش اول: قاچاق و زمینه های پیدایش آن

بر اساس تعاریفی که از فرهنگ های لغت به دست آمده، معمولاً فعالیت قاچاق را فعالیتی تعریف می کنند که طوی ان کالاهای بدون پرداخت حقوق و عوارض گمرگی به طور مخفیانه و غیرقانونی وارد کشور شده یا از آن خارج می شود. از تعریف یاد شده می توان نتیجه گرفت که قاچاق کالا به دو روه قابل دسته بندی است. نخست، قاچاق کالا به داخل کشور، دوم، قاچاق کالا به خارج از کشور یا به بیان دیگر به صورت واردات و دیگری قاچاق به صورت صادرات. در ماده ۲۹ قانون امور گمرگی موارد مختلفی در ارتباط با قاچاق کالا مطرح شده که هر دو زمینه ورود و خروج کالا را در بر می گیرد. موارد مختلف این ماده به شرح زیر است:

- وارد کردن کالا به کشور یا خارج کردن کالا از کشور به روش غیرمجاز،
- خارج نکردن وسایط نقلیه یا کالایی که به عنوان ورود موقت یا ترانزیت خارجی وارد کشور شده به استناد اسناد خلاف واقع مبنی بر خروج وسایط نقلیه و کالا،
- بیرون بردن کالای تجارتي از گمرگ بدون تسلیم اظهار نامه و پرداخت حقوق گمرگی و سود بازرگانی و عوارض، خواه عمل در حین خروج از گمرگ یا بعد از خروج کشف شود. هر گاه خارج کننده، غیر از صاحب مال یا نماینده قانونی او باشد؛ گمرگ، عین کالا و در صورت نبودن کالا بهای آن را که از مرتکب گرفته می شود پس از دریافت حقوق گمرگی و سود بازرگانی و عوارض مقرر به صاحب کالا مسترد می دارد و مرتکب، طبق مقررات کیفری تعقیب خواهد شد.

- تعویض کالای ترانزیت خارجی یا برداشتن از آن،
- اظهار کردن کالای «ممنوع الورد» یا غیرمجاز تحت عنوان کالای مجاز یا مجاز مشروط با نام دیگر،
- وجود کالای اظهار نشده ضمن کالای اظهار شده،
- خارج نکردن یا وارد نکردن کالایی که ورد یا صدور قطعی ان ممنوع یا مشروط باشد ظرف مهلت مقرر از کشور یا به کشور که به عنوان ترانزیت خارجی یا ورود موقت یا کابوتاژ خروج موقت یا مرجوعی اظهار شده باشد جز در مواردی که ثابت شود در عدم خروج یا ورود کالا سوء نیتی نبوده است،

- واگذاری کالای معاف، مندرج در ماده ۳۷ به هر عنوان بر خلاف مقررات این قانون یا پرداخت حقوق گمرگی و سود بازرگانی و عوارض مربوط،
- اظهار کردن کالای مجاز تحت عنوان کالای مجاز دیگری که حقوق گمرگی و سود بازرگانی، عوارض آن کمتر است با نام دیگر و با استفاده از اسناد خلاف واقع،
- بیرون بردن کالا از گمرک با استفاده از شمول معافیت با تسلیم اظهار نامه خلاف واقع یا اسناد خلاف واقع،
- اظهار خلاف راجع به کمیت و کیفیت کالای صادراتی به نحوی که منجر به خروج غیرقانونی ارز از کشور شود.

• علل عمومی و علل خاص قاچاق کالاها به خارج از کشور

در خصوص قاچاق کالا به داخل یا خارج کشور علل مختلفی طرح شده است مانند کثرت تعداد مجوزهای واردات، تعدد سازمانها گواهی دهنده، عدم ثبات قوانین و مقررات، پایین بودن میزان ریسک یا خطرپذیری فعالیت قاچاق، کیفیت پایین کالای ساخت داخل در مقایسه با مشابه خارجی، بیکاری شدید در کشور خصوصا در مناطق مرزی، عدم تکافوی تولید داخلی برای تامین نیازهای داخلی، بالا بودن نرخ تعرفه در مقایسه با سایر کشورها و رواج جریان پول شویی در کشور و مانند آن. مهمترین علتی که برای قاچاق کالا از داخل کشور به خارج از کشور مطرح بوده و مرتبط با مسئله یارانه هاست، پایین بودن قیمت برخی کالاها ی اساسی و عمومی در کشور به علت برخورداری از یارانه است. وجود اختلاف بین قیمت کالا در بازارهای داخلی و خارجی به ویژه کشورهای همسایه مهمترین دلیل قاچاق کالا به خارج از کشور است چرا که قیمت بعضی از کالاها ی داخلی مانند بنزین، گازوئیل، آرد، دارو و پودرهای شوینده به علت اختصاص یارانه از طرف دولت به آنها در بازار داخلی به مراتب کمتر از بازارهای کشورهای همسایه است. تا زمانی که پرداخت یارانه ها در داخل کشور هدفمند نشود، این اختلاف قیمت ناشی از پرداخت یارانه بر جای خود باقیمانده و قاچاق هم سودآور خواهد بود. انگیزه قاچاق برخی از کالاها ی غیر یارانه ای به خارجی از کشور حاصل تفاوت قیمت در بازار داخل و خارجی می باشد مانند گوسفند زنده که البته این تفاوت نیز به برخی از نهاده های کشاورزی مانند جو و سبوس مربوط است که به صورت یارانه ای در اختیار کشاورزان و دامداران قرار می گیرد. قاچاق کالا به خارجی از کشور با کاهش عرضه نسبت به تقاضا در داخل، بر

قیمتهای بازار داخلی آثار نامطلوبی بر جای گذاشته و به ویژه اقشار آسیب پذیر را در تامین نیازهی اساسی خود با مشکل مواجه می سازد. در حال حاضر بخش عمده ای از یارانه های آشکار و پنهان که بابت ارزان نگهداشتن حاملهای انرژی و کالاهای اساسی مصرفی بر دوش دولت تحمیل می شود به آرد(نان) و بنزین و برخی کالاهای دیگر اختصاص دارد. وجه و قیمتتهای یارانه ای برای کالاهای از قبیل تراکتور و کمباین، سرمایه گذاری برای تولید این کالاها را تحت تاثیر قرار داده است و علاوه بر آن پرداخت یارانه بر اساس تفاوت قیمت عرضه و هزینه تمام شده تولید کالاهای اساسی مانند آرد و قند و شکر، رغبت سرمایه گذاری برای افزایش بازدهی و کاهش هزینه تمام شده تولید این کالاها را کاهش داده است.

بخش دوم: تاثیر یارانه ها بر قاچاق کالا

در این قسمت هدف اصلی آن است که مشخص شود عمده ترین کالای مشمول یارانه کدام اند و وضع آنها بر اساس آمار و اطلاعات موجود از لحاظ قاچاق کالا چگونه است؟ لذا به منظور مشخص کردن مفاهیم و پیشگیری از ایجاد ابهام های احتمالی، به ذکر و توضیح برخی مفاهیم پرداخته می شود.^۱

یارانه ها بر اساس اهداف دولت، مرحله پرداخت، نحوه طبقه بندی در حسابهای ملی و انعکاس در حسابهای ملی به چند گروه تقسیم می شود:

- یارانه مصرفی: در جهت تعدیل درآمد گروههای اجتماعی و افزایش نسبی رفاه طبقات کم درآمد و تشویق مصرف کالاهای تولید شده داخلی،
- یارانه تولیدی: به منظور حمایت از تولید کنندگان کالاهای مورد نیاز جامعه که به جهت هزینه تمام شده بالا، توان ادامه فعالیت با قیمتتهای بازار را ندارند.
- یارانه توزیعی: کمکهایی جهت کاهش هزینه های توزیع و کاهش قیمت بای مصرف کنندگان.
- یارانه خدماتی: در جهت افزایش ارائه خدمات و کاهش قیمت آنها برای مصرف کنندگان.
- یارانه صادراتی: برای حفظ و گسترش بازارهای کالاهای صادراتی و افزایش قابلیت رقابت صادر کنندگان در بازارهای جهانی.

۱. رئیس کل گمرک ایران

• یارانه جایگزینی: در مواردی که ظرفیت تولیدی بالقوه کالایی در داخل کشور وجود داشته باشد با پرداخت یارانه می توان تولید داخلی آن را افزایش داد و آن کالا را جایگزین واردات کرد. پرداخت یارانه به اشکال مختلف و به صورت آشکار و پنهان در بخشهای مختلف اقتصادی، منابع و امکانات کشور را به سوی تولید و عرضه هر چه بیشتر کالاها و خدماتی سوق داده است که در تولید آنها از کالاها و موارد مشمول یارانه بیشترین استفاده می شود.

افزایش انحراف از سرمایه گذاری در بخشهای مختلف اقتصادی تحت تاثیر گسترش عدم شفافیت در نظام اقتصادی و مداخله روز افزون دولت در فعالیتهای اقتصادی و به ویژه قیمت گذاری کالاها و خدمات توزیعی موجب شده است تا سرمایه گذاریها به بخشهای دارای مزیت نسبی و قابلیت رقابت داخلی و خارجی جهت گیری نکند.

در شرایطی که برنامه منسجمی برای توزیع عادلانه ثروت و درآمد در جامعه وجود نداشته باشد دولت همواره ناچار خواهد بود به منظور حمایت از اقشار آسیب پذیر، پرداخت یارانه های تولید کنندگان یا مصرف کنندگان را تقبل نماید. توزیع مجدد درآمد تنها یکی از اهداف پرداخت یارانه به مصرف کنندگان است و این پرداخت می تواند اهداف دیگری مانند حفظ ثبات اقتصادی و تخصیص بهینه منابع را نیز به همراه داشته باشد، اما توزیع یکنواخت یارانه بین تمامی افراد و عدم تخصیص آن براساس گروههای مختلف درآمدی در جامعه نشانه نامطلوب بودن نظام پرداخت یارانه ها در کشور است.

بخش سوم: وضع قاچاق برخی از کالاهای یارانه ای

بند اول: قاچاق دارو

دارو یکی از کالاهایی است که به صورت یارانه ای تولید و عرضه می شود و روش نامناسب تولید، توزیع، تجویز و مصرف آن در طول دو دهه گذشته مشکلات زیادی به همراه داشته که از آن جمله می توان به روش توزیع انحصاری، کمبود داروهای مورد نیاز مردم، مصرف بی رویه داروها، قاچاق و بازار سیاه دارو و برای قشر وسیعی از افراد جامعه اشاره کرد. به دلیل آنکه نرخ عرضه داروی تولیدی کشور پایین تر از نرخ جهانی آن است، امکان قاچاق فرآورده های دارویی به خارج از کشور فراهم

می باشد اما با توجه به کاهش تدریجی یارانه ها در این بخش و آزادسازی تولید آن به نظر می رسد این محصول از سبد قاچاق به خارج از کشور در حال حذف شدن باشد.^۱

بند دوم: قاچاق پودرهای شوینده

با توجه به ارزان تر بودن نرخ پورد شوینده در داخل کشور نسبت به کشورهای هم جوار، همه ساله مقداری از این محصول به خارج از کشور قاچاق می شود. طبق آمار موجود ارزش کشفیات قاچاق پودرهای شوینده به خارج از کشور در سالهای ۸ و ۸۲ و ۱. ماه نخست سال ۱۳۸۳، به ترتیب حدود ۱.۷، ۱.۶، ۱۵ میلیارد ریال بوده است که نسبت به میزان تولید و مصرف داخلی آن، رقم قابل توجهی نیست اما به هر حال موجب خارج شدن مقداری ارز از کشور می شود. به نظر می رسد در صورت افزایش و رقابتی شدن قیمت داخلی یان محصول، قاچاق آن به خارج از کشور تا حدودی منتفی شود.^۲

جدول شماره ۱: میزان صادرات و کشفیات قاچاق پودرهای شوینده

طی سالهای (۸۳-۱۳۸۷) (میلیارد ریال)

سال	ارزش صادرات	ارزش قاچاق	نسبت ارزش قاچاق به کل صادرات
۷۸	۶۱۳۴	*	-
۷۹	۵۷۲۱	*	-
۸۰	۴۹۱	۱.۷	۲/۲
۸۱	۲۵۵۵۱	*	-
۸۲	۳۵۶۵	۱.۶	۴/
ده ماهه ۱۳۸۳	۱۵۴۴۵۲	۱۵	۱/

* رقم مورد نظر در دسترس نیست.

^۱ موسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد، فساد مالی و اقتصادی، ص ۱۱۷

^۲ آمار کشفیات در برگزیده تمام واقعیت نیست، چون مقدر عمده ای بدون اینکه کشف شود از کشور به صورت قاچاق خارج می شود و این آمار نمونه ای از وضع کل را نشان می دهد

بند سوم: قاچاق مواد سوختنی

همان گونه که در جدول شماره (۲) نشان داده شده است، قیمت بنزین در کشورهای پاکستان و ترکیه حدود ۱. برابر و در افغانستان حدود ۴ الی ۵ برابر کشور ما و قیمت ازوئیل نیز ۱۵ الی ۴. برابر است. بدیهی است در چنین شرایطی قاچاق این فرآورده ها به کشورهای یاد شده صورت می گیرد. تذکر این نکته ضروری است که عمده قاچاق سوخت به این کشورها شامل بنزین و گازوئیل است.

جدول شماره ۲. مقایسه قیمت بنزین و گازوئیل

در ایران و کشورهای همسایه (لیتر/ریال)

کشور	بنزین	گازوئیل
ایران	۸۰۰	۲۰۰
پاکستان	۸۰۰	۷۰۰
ترکیه	۸۰۰	۸۰۰
افغانستان	۳۰۰	۴۰۰

با توجه به این حقیقت که قاچاق از طریق استانهای مرزی کشور صورت می گیرد، چنانچه ۵ درصد از سهمیه توزیعی مواد سوختنی در استانهای مرزی کشور به کشورهای هنجوار قاچاق شود، با توجه به توزیع روزانه ۴ میلیون لیتر در استانهای مرزی کشور، می توان فرض نمود که روزانه حدود ۲ میلیون لیتر مواد سوختنی به کشور هم جوار (ترکیه، پاکستان، افغانستان و کشورهای حاشیه خلیج فارس) قاچاق می شود.

بند چهارم: قاچاق سایر کالاها

سایر کالاهای عمده که در معرض قاچاق به خارج از کشور هستند عبارتند از آهن آلات، احشام، گوسفند زنده، روغن، قیر و نظایر آن. بررسی آمار ارزش کشف شده قاچاق کالاها به خارج از کشور نشان می دهد که هم مقدار ارزش و هم سهم آن در کل قاچاق کالای کشور (قاچاق وارداتی و صادراتی) رو به کاهش است. در سال ۱۳۸۱. مقدار ارزش کالاهای قاچاق صادراتی کشف شده حدود ۸/۸۵۱ میلیارد ریال بوده است که این کاهش به حدود نصف در سالهای ۱۳۸۲ و در ۱. ماه

نخست سال ۱۳۸۳ به حدود ۴۲ و ۰۴ میلیارد ریال و سهم آن نیز در کل قاچاق کالاها و وارداتی و صادراتی کشور از ۱۳ درصد به حدود ۵ درصد رسیده است.

جدول شماره ۳. اقلام عمده کالاها و قاچاق صادراتی کشف شده در سالهای ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۲ و ۰۱ ماه نخست ۱۳۸۳

کالا	سال ۱۳۸۰	کالا	سال ۱۳۸۱	کالا	سال ۱۳۸۲	کالا	ده ماهه ۱۳۸۳
مواد نفتی	۴۳۴۵۱	فرا آورده های نفتی	۲۲۱.۶	گازوئیل	۱۵۲۹۷	گازوئیل	۳۳۶۳۴
گازوئیل	۳۴۶۱۴	قیر	۱۴۴۷	آلومینیوم و ضایعات	۱۴۸۳۶	نفت سفید	۸۳۷۵
آهن	۸۵۸	فرش	۲۷۲	سایر فرا آورده های نفتی	۳۶۶۴	روغن موتور	۳۴۸۲
بتزین	۸۳۰	پوست	۲۳۰	سایر ماشین آلات	۲۷۸۷	آهن و ضایعات	۱۱۹۲
گوسفند	۳۳۴	محصولات سرمایه‌ی	۱۹۹	نفت سفید	۲۷۳۷	بتزین	۱.۵۵۸
احشام	۳۱۰	کود	۱۵۲	بتزین	۱.۶۱	اتومبیل	۸۱۴
روغن	۳۶۲	پلاستیک	۷۰	مصنوعات سرمایه‌ی	۵۱	سایر فرا آورده های نفتی	۸.۴
پودر شونده	۱.۷	روغن موتور	۱.۷	روغن موتور	۴۸۱	نخ	۵۸۶
سایر مواد سوختی	۸۵	تور ماهیگیری	۶۱	موتور سیکلت	۳۷	موتور سیکلت	۴۱۳
	-	سیگار	۴۹	پورد شونده	۱.۷	کود شیمیایی	۲۲۸
	-		-		-	پودر شونده	۱۵
جمع	۸۸۵۱		۲۴۶۹۳		۴۱۸۵		۳۹۶.۳

جدول شماره ۴. ارزش کالاهای قاچاق کشف شده و نسبت ارزش قاچاق کالای صادراتی

به کل ارزش قاچاق کشف شده در سالهای ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۳

سال	ارزش قاچاق کالای وارداتی	ارزش قاچاق کالای صادراتی	جمع کل	نسبت ارزش قاچاق کالای صادراتی به کل
۱۳۸۰	۵۴۳۲۴۱	۸۰۸۵۱	۶۲۴۰۹۲	۱۳۵
۱۳۸۱	۲۶۴۸۵۵	۲۴۶۹۳	۲۸۹۵۴۸	۸/۵٪
۱۳۸۲	۶۱۰۹۸۲	۴۱۸۵۰	۶۵۲۸۳۲	۶/۴٪
ده ماهه نخست ۱۳۸۳	۷۳۲۹۶۹	۳۹۶۰۳	۷۷۲۵۷۲	۵/۱٪
جمع کل	۲۱۵۲۰۴۷	۱۸۶۹۹۷	۲۳۳۹۰۴۴	۸٪

مأخذ: گزارش نقدی کردن یارانه ها و تاثیر آن بر قاچاق کالا، دفتر برنامه ریزی و بهبود سیستم های

گمرگی، گمرگ ایران سال ۱۳۸۳

۲۰۵

به جرأت می توان بیان نمود که پدیده قاچاق کالا در مناطق مرزی از جمله مهمترین مسایلی است که کشورهای در حال توسعه با آن مواجه می باشند و مشکلات اقتصادی آنها با توجه به این مساله بیشتر و بیشتر می شود. از طرفی باید گفت یکی از علل عمده پدیده قاچاق کالا در مناطق مرزی مساله یارانه اختصاص یافته به برخی کالاها می باشد که متاسفانه به مساله قاچاق کالا در مناطق مرزی دامن می زند. البته باید گفت مساله یارانه اختصاص یافته به برخی کالاها با تصمیماتی همراه با حسن نیت از سوی دولتها صورت می گیرد و آنها در جهت حمایت از مصرف کننده چنین تصمیماتی را اتخاذ می نمایند اما متاسفانه این تصمیمات گاه نتیجه نادرست به بار می آورد و دولتهای با دلسوزی ها و حمایت های نابجای خود ناخواسته به بسیاری مسایل از جمله قاچاق کالا دامن می زنند. آنچه در این مختصر نیز به آن اشاره شده است این است که اختصاص یارانه و برنامه های حمایتی دولتها بنا به مقتضیات

اقتصادی، اجتماعی از دیرباز در کشورهای مختلف دنیا معمول بوده است لذا بدیهی است که همانند سایر مقولات مزایا و معایبی نیز بر آن مترتب باشد که به اجمال به آنها اشاره می‌گردد:

• الف- مزایای اساسی اختصاص یارانه

- تامین امنیتی غذایی اقشار نیازمند و مجموعه حقوق بگیران ثابت (اقشار آسیب پذیر) از نظر تامین حداقل کالری (انرژی) و پروتئین مورد نیاز آنها،
- تنظیم بازار کالا و حفظ ثبات قیمتها در مجموعه شاخصهای هزینه خانوار و دهکهای پایین درآمدی،

- ایجاد امکانات مناسب برای دسترسی آسان و استفاده تمامی اقشار از کالاهای مشمول یارانه،
- تامین رضایت عمومی و امنیت اقتصادی-اجتماعی کشور،
- افزایش قدرت خرید مردم و محدود نمودن دامنه فقر،
- رفع تنگنایهای ساختاری تولید که خارج از توان بخش خصوصی است،
- تامین کافی و به موقع کالاهای اساسی و استراتژیک و بهره برداری مناسب از موقعیت های ذخیره سازی کالاها توسط دولت،

ب- معایب و مشکلات اختصاص یارانه

- ایجاد روش چند نرخ در بهای کالاها در جامعه،
- ایجاد محدودیت در پیوستن کشور به سازمان تجارت جهانی،
- ایجاد زمینه برای نبود بهره وری کافی در تولید و گسترش سوء مدیریت،
- ایجاد زمینه برای قاچاق کالا به خارج از کشور، به ویژه کشورهای همسایه

نتیجه گیری

در راستای نتیجه گیری این مقاله به نتایج زیر می‌رسیم:

- حرکت در جهت اصلاح قیمتهای کالاهای یارانه ای به ویژه مواد سوختی،
- شناسایی و مشخص کردن دقیق قشرها و تعداد افراد آسیب پذیر و کم درآمد جامعه
- دسته بندی یارانه ها و تعیین اولویت برای آنها بر اساس نقشی که هر یک از کالاهای یارانه ای در زندگی مردم ایفا می‌کنند

- حفظ یارانه هایی که در سلامتی جسمی و روانی افراد کم درآمد جامعه نقش عمده دارند
- توزیع بهینه یارانه بر اساس نیاز گروههای مختلف درآمدی
- گسترش بیمه های درمانی به منظور حمایت از افراد کم درآمد از گران شدن دارو و خدمات درمانی

- تلاش در جهت شفاف نمودن هر چه بیشتر وضع یارانه ها و مشخص کردن آن در ارقام بودجه
- اولویت بندی یارانه ها و نقدی کردن آنها و برنامه ریزی برای حذف تدریجی برخی از یارانه ها مانند مواد سوختی (بنزین، گازوئیل، فرآورده های نفتی و غیره) و مواد پتروشیمی و هماهنگ کردن قیمت آنها با قیمت های منطقه ای و جهانی به منظور مبارزه با قاچاق کالاهای یارانه ای
- افزایش مراقبت و کنترل همه جانبه در مبادی ورودی و خروجی کشور به منظور ممانعت از فعالیت قاچاق به خصوص قاچاق کالاهای یارانه ای

امید دولتمردان کشورمان با بهره گیری از نظرات ارزنده اقتصاددانان خبره بتوانند با برنامه ریزی های دقیق و بهنگام از بروز بسیاری خسارتها جلوگیری نموده و مانع هدر رفتن سرمایه های کشور در مرزها و پدیده قاچاق کالا که خود پیامدهای اسفبار دیگری در زمینه های اشتغال، تولید و سرمایه گذاری در پی دارد، شوند و با برنامه هایی که حکم پیشگیری را دارند از هزینه ای هنگفت درمان احتمالی جلوگیری نمایند.

منابع و مأخذ

۱. شمس الدینی، شهباز، بررسی پدیده قاچاق، تکثیر و بخش از مرکز تحقیقات وزارت بازرگانی.
۲. قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری صنعتی جمهوری اسلامی ایران
۳. قانون و مقررات مناطق آزاد و تجارت چاپ شورای مناطق تجاری-صنعتی
۴. رحمانی رضا، قاچاق و پیامدهای آن، انتشارات قانون یار، ۱۳۹۵
۵. علیرضایی رضا، اقتصاد کشور و قاچاق کالا، انتشارات میزان، ۱۳۹۰
۶. نادری مجید، فصلنامه الکترونیکی قانون یار، دوره دوم، شماره دوم، مقاله با عنوان آثار مخرب قاچاق کالا بر اقتصاد کشور

